

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- ODPRAVIMO VZROKE NEZADOVOLJSTVA, str. 2
- POJASNILO ODBORA ZA USMERJENO IZOBRAŽEVANJE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI SLOVENIJE, str. 3
- TELEVIZIJA V ŠOLI, str. 5
- VRNIMO DOSTOJANSTVO VZGOJI, IZOBRAŽEVANJU IN KULTURI, str. 9
- KAJ Z BISTRIMI UČENCI? str. 9

O domovina, smo te ljubili dovolj?

Težje, kot se zdi, je ob praznični uri našega avnojskega spomina, naše jugoslovanske zaveze in našega domovinskega zanosa zapisati teh nekaj odstavkov, ki bi izrazili duha vsem krizam kljubujoče dediščine in njenih stalnic, saj nam opore za naš zvesti, neomajni in vselej zmagoviti »iz roda v rod« v zakladnici slovenske besede zlepa ne more zmanjkati.

Zdaj pa, ko naj bi besedna kompozicija s svojo miselno in za ta naš aktualni trenutek primerno in smiselno vsebino zapolnila paleto mnogih odprtih vprašanj, je pero na vsem lepem v zadregi, ki prebija običajne meje izpovednih zapisovanj.

Že res - iz roda v rod. In vse tiste visoke pesmi o domovini, ki je eden temeljnih smislov človekovega življenja. Domovina je

ena, vsem nam dodeljena. Domovina, ti si kakor zdravje. Kako bi te mogli ljubiti še bolj... Iz roda v rod. (In še stotero drugih resnic - prisposodob, izrekov, prevlečenih z zlato patino, zapisanih v zlato knjigo naše kulture in globoko vsajenih v našo kulturno zavest.)

Pa vendar, roko na srce: kako naj si z njimi pomagamo, da nam bodo v pravo, trdno oporo za naše življenjsko občutje tu in zdaj, torej v času, ko se otepamo z nepotrebnim, iz samopašne megalomanije porojenim kriznim pomanjkanjem denarja in vseh drugih sredstev? Smo na tem, da kot narodna skupnost delovnih ljudi, kot država - republika ne ustvarjamo tako rekoč nobene akumulacije več, iz katere bi si zagotavljali svoj nadaljnji razvoj, obnovo dotrajanih strojnih na-

prav v naših tovarnah, neizogibno tehnološko modernizacijo, materialno in siceršnjo podlago za prehod v 21. stoletje. Vsa razpoložljiva akumulacija gre za odplačevanje dolgov, ki so bili pred poldrugim desetletjem v okviru zvezne države (ta je seveda tudi naša domovina in naša skupna skrb) najeti v želji, da bi kar se da pospešili razvoj nerazvitih prede-

lov. Dobršen del tega denarja pa je šel v nič, v prazno, kajti izkazalo se je, da razvoja, ki ga je sicer treba razumno pospeševati, ni mogoče - brezumno prehitovati. Z nebrzdanim hlastanjem smo dosegli prav nasprotno učinke od hotenih: namesto strme poti v razvitost - klavrne bankrote, katerih posledic smo zdaj, sedeč na zatožni klopi, ko terjajo upniki od nas neizogibno poravnavo, deležni vsi, tudi tisti, ki se temu

Narava, ki nam je vsadila ljubezen do domovine, nam je naklonila tudi najrazličnejše možnosti za pospeševanje njene slave ter nam naložila dolžnost, da ji z vsemi močmi služimo.
Valvasor

hlastanju nismo pridružili in smo imeli začrtano in zastavljeno dovolj razumno razvojno pot.

Posledice so katastrofalne. Ob zdajšnjih bilancah je več kot očitno, da nam primanjkuje denarnih možnosti celo za sprotno poravnavo tekoče reprodukcije. Blagajniki družbenih skladov iz meseca v mesec rešujejo uganko, kako do denarja za plače delovnih ljudi. V prenekateri gospodarski organizaciji, v šolah, v kulturi, v zdravstvu, pa tudi, kar zadeva upokojeence... Da o denarnih virih za nove naložbe niti ne govorimo. Vse je zastalo, vse je pod velikimi vprašaji.

A ne samo ta hip, te mesece, ta leta. Naša stiska ni nekakšna prehodna kriza, ki bi čez leto in dan minila in nam bi potlej spet zasijalo sonce. Breme odplačevanja nesmotno najetih in še bolj nesmotno zapravljenih dolarjskih milijard bo bremenilo tudi naslednje rodove in jim, tako kot nam, jemalo zagonsko moč, ustvarjalno delovno spodbudo, motivacijo, kakršno imamo ljudje lahko le, če dosegamo v svojem (združenem) delu uspehe, rezultate, znamenja razvoja. Propadanje doslej ustvarjenega in nemoč, da bi učinkovito posegli vmes, nas ustvarjalno in delovno pač ne moreta spodbujati.

Razen če... Razen, če se dogovorimo drugače, če izterjamo drugačna medsebojna razmerja in zastavimo stvari na novo.

Jaz, bratje, pa vem za domovino in mi vsi jo slutimo. Kar so nam siloma vzeli, za kar so nas ogoljufali in opeharili, bomo dobili povrnjeno in poplačano s stoterimi obrestmi. Naša domovina je boj in prihodnost. Ta domovina je vredna najzlahtnejše krvi in najboljšega življenja. Iz muke trpljenja in suženjstva nešteti milijonov bo vzrasla naša domovina: vsa ta lepa zemlja z vsem svojim neizmernim bogastvom.
Cankar

V ta boj smo se podali in ga, z vsemi močmi, tudi z močjo domovinske zavesti in zaveze temeljnim zgodovinskim odločitvam, vgrajenim v našo narodno bit med enobejem in revolucijo, v trenutkih največje koncentracije vseh naših skozi stoletja in na mnogih frontah za preživetje uveljavljenih duhovnih sil, bojujemo z enotno, polno zavzetostjo, čeprav - spet roko na srce - ta hip ne povsem prepričani v njegov zmagoviti izid.

Pri vsem tem pogosto izrekamo (tu pa tam najbrž s preveliko patetičnostjo) trditve, da bojujemo boj za preživetje slovenskega naroda. Z veliko platjo zvona opozarjamo na svojo ogroženost.

Iz bojev za svoj obstoj smo v daljni in tudi še v nedavni zgodovinski preteklosti, izhajali kot suvereni moralni zmagovalci. Iz bojevali smo si narodno avtonomnost v podobi in telesu lastne države - republike in si zastavili cilj, da jo iz neobgljenega klanc siromakov s trdim delom spravimo na stopnjo izobilja po zgledu evropskih sosed.

Pot k temu cilju nam je bolj a manj uspevala, tudi na krilih revolucijsko oživiljenega in spodbujenega domoljubja, ki pa je spr. č. neukročenih megalomanski zalomov in njihovih posledic in vsem lepem uplahnilo in se začelo sprevrčati v svoje nasprotje.

Smo na točki, ko vemo, da s nam kot kruh potrebni vnovič zagon, novo upanje in zavzetost, prerajeno zaupanje vase, vse tisto, kar je bilo, v drugih in drugačnih okoliščinah, pa vendar potrebno našim prednikom, da so izpolnili svoj dolg in se prebiskozli mnogotere sovražne zasede.

Zdaj smo gospodarji na svoji zemlji, toda...

Ob tem našem »toda«, ki s zdaleč ni tako težak in usoder kot je bil Damoklejev meč na narodi v preskušnjah preteklosti čeprav nam tudi nad preprostostjo njihovih obvladovanj ne kaže zamahovati z roko, se mi torej zastavlja vprašanje, kako in koliko so nam lahko v teh naših zdajšnjih naprezanjih, da bi z niva prišli na zeleno vejo, ki se nam je spodmaknila, v oporo izpove-

in rodoljubna gesta naših častitljivih prednikov?

V neposredno oporo zanesljivost. V posredno pač. Samo z njimi, z zavestjo, ki je opredeljeval njihovo življenje in njihov upor, boj, lahko izpeljemo, kar smo bili zadati kot cilj, to pa je tuc naš dolg do njih, ki so bojeva svoj težki boj za našo suverenost in naš narodni ponos.

Vsi rodovi, tudi tisti, ki jih z zdavnaj ni več, so vpeti v to naš zdujšnje zavzemanje.

In prav zato je vredno in potrebno spet in spet prebrati velik besede, vklesane v granitni postavek usode in rasti.

VIKTOR KONJAR

Televizija v šoli

1987

JESENSKI SPORED
NOVEMBER DECEMBER

- VSEBINA
- Urednikova beseda
- Spored
- Sn, biologija,
naravoslovne dejavnosti
- Stili – obdobja – življenje

UREDNIKOVA BESEDA

Redaktorja pri ljubljanski televiziji, ki se ukvarjata s šolsko televizijo, Tea Bidovec in Janez Kranjc in hitita s sinhronizacijo na sinhronizacijo (tako pravijo na televiziji, če oddaji dodajo slovensko spremno besedilo namesto kakega drugega), sta kljub obilici dela navdušena. Zakaj? Šole čedalje bolj sprašujejo o oddajah, prosijo tu in tam za kakšna besedila, ki jih naša redaktorja prav rada kopirata in pošljeta. Zdi se jima, da ne delata v prazno. Zdaj pa smo dobili v roke še Barometer gledanja, ki ga izdaja služba za raziskovanje programa, in glej, kaj smo opazili: v stolpcu, ki vsebuje oceno oddaj gledalcev, so šolske oddaje med najboljšimi. Neki četrtek je prejela oddaja Umetnostna zgodovina: **Antika – Rim** najvišjo oceno 4,1. Za primerjavo si oglejmo ocene na splošno zelo priljubljenega televizijskega dnevnika istega dne, ki je prejel oceno 3,9, priljubljeni tednik pa 4,0. To so tri oddaje, ki so bile ta dan najbolj ocenjene.

Seveda te ocene niso dali samo šolarji, temveč vsi ljudje, ki gledajo televizijo; to pa pomen teh ocen raje zveča kakor zmanjša. Še en razveseljiv podatek smo dobili od službe za raziskavo programa. Kar štirideset odstotkov šolarjev vidi oddajo šolske televizije, čeprav še nimajo vse šole videorekorderjev. Nekatere šole si pomagajo tudi drugače. Ker so oddaje šolske televizije tudi popoldne, naročijo učitelji učencem, naj oddaje gledajo in jim včasih dajo celo naloge, povezane z njimi.

Jasno nam je, da homo bogastvo teh videoinformacij lahko popolnoma izrabili šele takrat, ko bo začela delovati slovenska mediateka, kjer bo vsak izmed nas lahko dobil tisto videokaseto, ki jo želi videti. Seveda bi si jo lahko ogledal tudi v mediateki. Zamisel o taki ustanovi je na srečo že prodrla tudi v »družbeno« zavest naše republike, tako da smo o tem vprašanju že razpravljali in še bomo na številnih sejah. Zdi se mi, da je čas med sejami predolg. Utegne se zgoditi, da bodo končni pogovori o mediateki ravno takrat, ko bo kakšna huda gospodarska kriza, in bomo imeli vsi občutek, da je mediateka v primerjavi z drugimi našimi težavami najmanjši problem.

V jesenskem sporedu šolske televizije imamo več beograjskih oddaj s skupnim naslovom SVET OKOLI NAS. Vodi jih dr. inž. Predrag Ristić, ki zelo pogumno zahaja v področja zgodovine, biologije, kemije, fizike, geofizike, geografije, geologije, astronomije in lahko bi jih našteali še nekaj. Nam je ta niz dobrodošel, ker so taki interdisciplinarni prijemi dokaj redki. Za avtorja pa je bil to očitno nekoliko nevelik zalogaj, ker je zamešal nekaj izrazov s teh področij, nekajkrat izgubil logično nit, včasih pa zašel v nasprotja celo v eni in isti oddaji. Ob prevodu teh oddaj smo poklicali strokovnjake s teh področij, ki so zadevo seveda uredili, razen ene same oddaje, druge po vrsti, z naslovom ORIENTACIJA. Za to oddajo, so rekli, naj prevzame odgovornost sam avtor, učitelj in učenci pa naj jo uporabijo zgolj kot pobudo za pogovor o trditvah in ugotovitvah dr. inž. Predraga Ristića in ločijo pleve od zrnja. Oddaja je bila že na sporedu in tista šola, ki jo je posnela na videokaseto, si lahko privoščijo »video-križanko« in ugotavlja, kje je avtor naredil napako. Naj izdam samo eno »cvetko« v uvodu oddaje: »Človek brez naslova ni človek...«

Prihodnjič pa se bomo pogovorili o pripravah za izdelavo slovenskih oddaj šolske televizije in o temah, ki jih bodo oddaje obravnavale.

MAKO SAJKO

Šolska televizija je v svojem jesenskem sporedu že prikazala tele oddaje:

TOREK

PSIHOLOGIJA

Misliti ustvarjalno – Kaj je ustvarjalnost?
Ustvarjalna osebnost
Spodbujanje ustvarjalnosti
Kako do ustvarjalnosti
Otrok in šola I do III: Učenec in učitelj,
Ali sem dovolj radoveden,
Nekatere je strah, V šolo radi hodimo

NARAVOSLOVNI DAN

Čim boljši zrak, tem več lišajev
Fosili I in 2
Pesem kraškega gozda
Človek proti gozdu
Noben gozd ni navaden gozd

JEZIKOVNI UTRINKI

O bralnih navadah I in II
Priročniki
Birokratska slovenščina
Pogovorni ali kratki nedoločnik
O deljenju besed
Polglasnik
Kako ogovarjamo
Pogovorno vikanje
Raba zaimkov ti, vi, oni

TUJI JEZIKI

Angleščina od XIV do XXIII
Francoščina od I do VI

KEMIJA

I. Dokazi za obstoj molekul in atomov
II. Korozija

GEOGRAFIJA

Svet okoli nas I do IV:
Razvoj obzorja
Orientacija
Orientacija v času
Planet, na katerem živimo

SND

Zobozdravstvo I in II

PROMETNA VZGOJA

1. Vsi otroci morajo v šolo
2. Rdeča luč
3. Kolo z motorjem
4. Otrok v prometu
Dobro videti in biti dobro viden

ČETRTEK – ESTETSKA VZGOJA

UMETNOSTNA ZGODOVINA

Prazgodovina – Kamena doba – Zemeljska doba
Stare civilizacije – Mezopotamija in Egipt
Antika – Grčija
Antika – Rim
Srednji vek – Romanika
Srednji vek – Gotika
Srednji vek – Bizanc
Renesansa
Barok, rokoko, klasicizem
XIX. stoletje

GLASBENA VZGOJA

Glasbeni instrumenti: Kljunasta flavta,
Flavta, Klarinet, Fagot, Oboa, Saksofon,
Trobenta, Pozavna, Rog, Violina, Violončelo
Harmonikarski orkester (KUD Vide Pregarc)

KULTURNA DEDIŠČINA

Govorica rož
Mlini in mlinarstvo v dolini Krke
Govorica slovenske kmečke noše
Svetila
Stare ure
Govorica niti
Kozarec naš vsakdanji

SPORED ŠOLSKE TELEVIZIJE ZA JESEN 1987

				TOREK
Datum	Ura	PREDMETNIK	NASLOV CIKLA - EPIZODE	Traja
17. 11.	10.05	KEMIJA	III. Nafta in njeno pridobivanje	18'05"
		GEOGRAFIJA	Svet okoli nas V: Zrak	32'40"
		SND	Zobozdravstvo III	9'45"
		JEZIKOVNI UTRINKI	O vikanju in onikanju	3'41"
		TUJI JEZIKI	Angleščina XXIV	30'
			Francoščina VII	30'
24. 11.	10.05	KEMIJA	IV. Katalizacija	19'50"
		GEOGRAFIJA	Svet okoli nas VI: Morje - zibelka življenja	39'
		SND	Zobozdravstvo IV	9'45"
		JEZIKOVNI UTRINKI	Vabilo	3'18"
		TUJI JEZIKI	Angleščina XXV	30'
			Francoščina VIII	30'
8. 12.	10.05	KEMIJA	V. Ogljik	20'05"
		GEOGRAFIJA	Svet okoli nas VII: Tla	18'30"
		OBRAMBNA VZGOJA	Radiološka - biološka - kemična zaščita	20'
		JEZIKOVNI UTRINKI	Prilastkovi oziralni odvisniki	3'
		TUJI JEZIKI	Angleščina XXVI	30'
			Francoščina IX	30'
15. 12.	10.05	KEMIJA	VI. Anorganske spojine ogljika	20'04"
		GEOGRAFIJA	Svet okoli nas VIII: Gorovja	23'
		OBRAMBNA VZGOJA	Zažigalna sredstva in zaščita pred njimi	18'
		JEZIKOVNI UTRINKI	Oziralna zaimka ki in kateri	3'13"
		TUJI JEZIKI	Angleščina XXVII	30'
			Francoščina X	30'
22. 12.	10.05	KEMIJA	VII. Organsko in anorgansko onesnaževanje	17'39"
		GEOGRAFIJA	Svet okoli nas IX: Vulkani in potresi	30'
		OBRAMBNA VZGOJA	Osnovni pogoji preživetja	19'25"
		JEZIKOVNI UTRINKI	O pogovornem jeziku	2'45"
		TUJI JEZIKI	Angleščina XXVIII	30'
			Francoščina XI	30'
29. 12.	10.05	KEMIJA	VIII. Od rude do surovega železa	19'
		GEOGRAFIJA	Svet okoli nas X: Voda vir življenja	30'
		OBRAMBNA VZGOJA	Voda vir življenja	20'
		JEZIKOVNI UTRINKI	O pesniškem jeziku	3'
		TUJI JEZIKI	Angleščina XXIX	30'
			Francoščina XII	30'
5. 1.	10.05	KEMIJA	IX. Koloidi	19'10"
		GEOGRAFIJA	V kraljestvu Zlatoroga	30'50"
		OBRAMBNA VZGOJA	Sodobna letala in helikopterji	30'
		TUJI JEZIKI	Angleščina XX	30'

				ČETRTEK
Datum	Ura	PREDMETNIK	NASLOV CIKLA - EPIZODE	Traja
19. 11.	10.05	UMETN. ZGODOVINA	XX. stoletje I	24'20"
		GLASBENA VZGOJA	Zapisi za mlade - Ubald Vrabc	28'30"
26. 11.	10.05	UMETN. ZGODOVINA	XX. stoletje II	25'
		GLASBENA VZGOJA	Zapisi za mlade - Janez Bitenc	30'40"
3. 12.	10.05	GLASBENA VZGOJA	Zapisi za mlade - Pavel Šivic	31'30"
		KULTURNA DEDIŠČINA	Umetnost Babilona, Asira in Mezopotamije	22'40"
10. 12.	10.05	GLASBENA VZGOJA	Zapisi za mlade - Samo Vremšak	25'12"
		KULTURNA DEDIŠČINA	Pivsko posodje od barjanca do nas	19'15"
17. 12.	10.05	GLASBENA VZGOJA	Zapisi za mlade - Albin Weingerl	34'
		KULTURNA DEDIŠČINA	Pripoved stare Pohorske steklarne	19'15"
			Med tapiserijami in tapetami	15'22"
24. 12.	10.05	GLASBENA VZGOJA	Zapisi za mlade - Radovan Gobec	33'15"
		KULTURNA DEDIŠČINA	Zgodba o stari Livarni	20'30"

SN, BIOLOGIJA, NARAVOSLOVNE DEJAVNOSTI

NOBEN GOZD NI NAVADEN GOZD

SMOTRI, POVZETEK VSEBINE IN NAVODILA:
MARKO KMECL, DIPL. INŽ. GOZ., EKON.

Učenci ponovijo posamezna poglavja iz biologije, geologije, geografije in drugih ved. Spoznajo interakcijsko delovanje dejavnikov (živih in neživih) v prostoru, katerega sestavni del je tudi gozd.

Spoznavajo in ugotavljajo:

- sestavo gozdnega rastlinstva in njegove socialne značilnosti
- različnih tipov gozdov glede na sestavo drevesnih vrst in glede na gospodarjenje
- odvisnost tal od gozda in gozda od tal; odvisnost tal in gozda od geološke zgradbe
- kraške pojave
- nekatere človekove gospodarske aktivnosti v zvezi z gozdom
- enkratnost in vrednost vsakega gozda
- nekatero živalstvo v gozdu ter odnos človeka do divjadi
- pomembnost, pestrost in vsebine nekaterih gozdnih učnih poti.

VSEBINA

Marsikomu se zdi gozd enak gozdu, nič posebnega. Vse je tako navadno, oda noben gozd ni navaden gozd. Opazovanje in preučevanje gozda razodeva resnice obstajanja in življenja gozda, kajti tudi gozd je živo bitje, apleteno in občutljivo.

Film se sprehodi po nekaterih gozdnih učnih poteh po Sloveniji, ki so rejene tako, da bi obiskovalcem, predvsem učencem osnovnih in srednjih šol, pomagale dopolniti in ponazoriti vedenje o zelo zapleteni gozdni skupnosti.

Ta skupnost ni samo seštevek dreves v gozdu, temveč občutljiva skupnost istlin in živali, vmes pa še nežive narave.

Na gozdni učni poti Pekel pri Šempetru v Savinjski dolini »se pogreznemo zemeljsko skorjo«. S pomočjo kraških pojavov (podzemne jame in požiralni) ugotovimo, kako majhen del zemeljske skorje je živi gozd. Toda v tej nki plasti se dogaja vse: gozd nastaja, živi in umira.

Mravlje in deževniki, skoraj neopazni prebivalci gozda, so njegovi pomembni sožitelji in soustvarjalci.

Gozd zagotavlja ugoden vodni režim, je najbolj zgodnji energijski vir; tudi industrijo. Človek se v tem prostoru pojavlja kot sovražnik in kot pozna-

valec in branitelj. Gozdna učna pot v Peklu razodeva tudi marsikakšno drugo resnico. Je geološko zanimiva, geodetsko in geografsko privlačna. Obiskovalca spremlja slikovita knjižica, v kateri mrgoli ilustracij in prikazov, privlačna pa je tudi zaradi ugank in križanke.

Na gozdni učni poti v Rakovem Škocjanu človek doživlja svojo majhnost. Biološka in gradbeniška ustvarjalnost narave v vsakem pogledu prekašata domišljijo in sposobnosti človeka.

Na gozdni učni poti pri Bolfenku na Pohorju je človek gozdu vzel njegovo prvotno podobo in funkcijo. Listnate gozdove je spremenil v iglaste in gozd spreminja v smučišča.

Predtrški gozd pri Radovljici izpostavlja varovalnost gozdov. Mnogo človekovega dela, od prebivališč do komunikacij, učinkovito in poceni varuje gozd. Stare bivake in delovne navade ter orodje in oprema – vse to je razstavljeno in prikazano v tipičnih gozdarskih prebivališčih iz lesja in lubja. Avtorji filma sugestivno in resno načenjajo vprašanje človekovega odnosa do divjadi. Ali pozimi divjadi pomagati, jo hraniti, jo varovati – to je vprašanje, ki še vedno nima prepričljivo dokazanega odgovora.

Gozdna učna pot v Panovcu pri Novi Gorici je posejana z drevesi z vsega sveta. Pomorščaki in plemiči so prinašali s svojih potovanj drevesa iz savan, pragozdov, step in pustinj, posamezna drevesa, ki v Panovcu dokazujejo svoje obstajanje. Gozdna raziskovalna ploskev dokazuje človekovo nujnost in odločenost, da košček za koščkom razgrinja zapletene skrivnosti drevesa in gozda.

V Sloveniji je še nekaj gozdnih učnih poti. Delajo nove. Vse imajo nekaj skupnega, vsaka pa je tudi drugačna.

NAVODILO

Vsebina filma in filma kot izraznega sredstva sta izrazita didaktična in učno-vzgojna pripomočka. Film nas v bistvu prepričuje, da obiščemo kakšno ali kar vse gozdne učne poti.

Primeren je za osnovno šolo in vse smeri srednjega usmerjenega izobraževanja. Posebne priprave na film niso potrebne. Morda pa je učencem dobro pokazati kakšnega od vodnikov, s katerimi so opremljene vse gozdne učne poti.

Zaradi heterogenosti vsebine filma pa naj učenci po končanem predavanju izluščijo poudarjene ugotovitve v filmu:

- interfunkcionalnost gozda
- zapletenost njegove zgradbe
- odnos človeka do gozda
- odnos človeka do divjadi.

Hkrati naj ugotovijo različnost in dopolnilnost prikazanega v filmu, tistemu, kar so vedeli o gozdu doslej.

ESEM KRAŠKEGA GOZDA

SMOTRI, POVZETEK VSEBINE IN NAVODILA:
MARKO KMECL, DIPL. INŽ. GOZ., EKON.

Učenci:

spoznajo ekološke in socialne vrednote kraškega gozda, zgodovino njegovega uničenja in prizadevanja za njegovo obnovo

ugotovijo eksistenčno povezanost gozda na krasu in kraškega človeka poznajo odnos med človekom, krasom in morjem

gotovijo občutljivost in ranljivost kraškega sveta poznajo zgodovino in vzroke uničevanja kraškega gozda

eznanijo se s posledicami razgozdenega krasa poznajo, da se tudi na krasu s pomočjo gozdarjev vendarle gozd razmerno hitro obnavlja

poznajo sedanje največje sovražnike kraškega gozda poznajo, da je gozd na krasu pogoj človekovega in sploh prostorskega reševanja.

VSEBINA

Učenci se sprehodi skozi kraški prostor, kjer srečujemo vse najbolj tipične naravne pojave in procese takšnega prostora: podnebje, geologijo, nastanek tal, kraški pojavi, pogozdovanje na krasu idr. Ta del prikazuje tudi zgodovinsko povezanost tega območja s sosednimi ter vpliv te sosesne na razvoj našega krasa. Boj za vsako ped zemljo, za vsako drevo in za vsakega človeka na krasu je trd in krut. Začetek filma je torej na splošno matematičen in razpoloženjski. Kras s svojimi značilnostmi spodbuja tudi ustvarjalnost. Številni pesniki, pisatelji in slikarji pa tudi prvi gozdarski strokovnjaki za kras so rojeni ali pa so delovali na tem območju.

Človekova vloga v prvotni gospodarski dejavnosti človeka na krasu, ki je usmerjena v preživetje z vsemi dobrimi in tudi zlemi posledicami za kraški svet.

Učenci spoznajo, da življenjskega okolja ne oblikujejo samo neživi in živi naravni dejavniki, pač pa tudi človekova dejavnost, ki je pogosto uničevalna; spoznajo, kako uničujemo svoje okolje in slabšamo naravne življenjske razmere, namesto da bi okolje varovali;

spoznajo, kako deluje onesnažen zrak na rastline (gozdno drevje) in kakšne so posledice za gozd in okolje;

ugotovijo, da lahko prav vsak pripomore k čistejšemu okolju in bolj zdravim gozdom.

Učenci spoznajo, da življenjskega okolja ne oblikujejo samo neživi in živi naravni dejavniki, pač pa tudi človekova dejavnost, ki je pogosto uničevalna; spoznajo, kako uničujemo svoje okolje in slabšamo naravne življenjske razmere, namesto da bi okolje varovali;

spoznajo, kako deluje onesnažen zrak na rastline (gozdno drevje) in kakšne so posledice za gozd in okolje;

ugotovijo, da lahko prav vsak pripomore k čistejšemu okolju in bolj zdravim gozdom.

Učenci spoznajo, da življenjskega okolja ne oblikujejo samo neživi in živi naravni dejavniki, pač pa tudi človekova dejavnost, ki je pogosto uničevalna; spoznajo, kako uničujemo svoje okolje in slabšamo naravne življenjske razmere, namesto da bi okolje varovali;

Plemena in narodi – Iliri, Etruščani, Benečani, Slovani – so prihajali in odhajali, nihče ni bil bolj prizanesljiv, vsi so hoteli (moralno) preživeti.

Bolj kot kjerkoli sta človek in gozd povezana in odvisna eden od drugega prav na krasu. Človek je gozdu pravzaprav največji sovražnik, toda tudi dober prijatelj; vendar samo zato in dotlej, ko ga bo spet izrazil. Gozd pa ima na krasu tudi veliko drugih naravnih sovražnikov: burja, ogenj, žled. Najučinkovitejše zdravljenje je biološko. Biološko ravnovesje pomeni stabilnost in trajnost.

Kraški prostor mora živeti. Kruto muči svoje prebivalce. Ti pa krvavijo, se ga oklepajo in tudi bežijo. Po tisoč letih se kras spet odeva z gozdom, zmaga z njegovo močjo in s človekovimi spoznanji. Velika pogozdovanja niso več potrebna. Še vedno pa so potrebne pazljivost, obzirnost in skrb slehernega Slovenca.

NAVODILA

Učenci o krasu, o njegovih ekoloških, geografskih in drugih posebnostih poslušajo pri najrazličnejših predmetih osnovnega in srednjega usmerjenega izobraževanja. Zato je film primeren za osnovno in srednjo šolo. Filmsko sliko spremlja besedilo, ki je tokrat prepričljivejše in povednejše od slike. Razdeljeno je na tri kategorije:

- splošno (socialno-ekološko-zgodovinsko)
- strokovno gozdarsko in
- izrazito kulturno in čustveno.

Berejo ga različni glasovi, kar poudarja razlike in hkrati življenjsko prepletenost vsebine, ki jo film obravnava. Zato lahko film gledajo učenci pri pouku biologije, geografije, geologije, umetnostne vzgoje in slovenskega jezika. Učenci naj pred gledanjem filma obnovijo kar vedo o:

- geološki sestavi krasa
- značilnostih rastlinske odeje na krasu
- geografski opredelitvi krasa in
- ekoloških problemih krasa.

spoznajo, da življenjskega okolja ne oblikujejo samo neživi in živi naravni dejavniki, pač pa tudi človekova dejavnost, ki je pogosto uničevalna;

spoznajo, kako uničujemo svoje okolje in slabšamo naravne življenjske razmere, namesto da bi okolje varovali;

spoznajo, kako deluje onesnažen zrak na rastline (gozdno drevje) in kakšne so posledice za gozd in okolje;

ugotovijo, da lahko prav vsak pripomore k čistejšemu okolju in bolj zdravim gozdom.

POVZETEK VSEBINE

Gozdove so v preteklih geoloških dobah oblikovali samo naravni dejavniki, šele zadnjih nekaj tisoč let jih sooblikuje tudi človek. Gozd je bil človeku zmeraj dober prijatelj. V vsej svoji zgodovini je človek v gozdu iskal hrano, različne uporabne snovi in druge dobrine. Na izkrcenih gozdnih površinah je lahko pridelal več hrane, les je bil vir energije v rudarstvu, železarstvu in

steklarstvu, gozdovi so omogočili hiter razvoj lesnopredelovalne industrije in lesne trgovine. Pretirano jemanje dobrin iz gozda je podrlo ravnotežje med človekom in gozdom in privedlo do opustošenj. Kljub velikemu znanju o zgradbi in življenju gozda in sodobnemu gozdnemu gospodarstvu gozd še vedno uničujejo in slabijo številni človekovi posegi. Gozdna paša in preštevila rastlinojeda divjad preprečujejo naravno obnovo gozda iz semena. Zaradi novih cest, daljnovodov, smučišč, zaradi iz malomarnosti povzročnih gozdnih požarov in gozdnogospodarskih napak v preteklosti se zmanjšuje gozdna površina. Gozd ne daje več toliko, kot bi lahko. Najhujše od vsega pa je, da zaradi onesnaženega zraka propadajo naši gozdovi skoraj povsod po Sloveniji. Iz ozračja se na gozdove usedajo mnoge strupene snovi, ki so se dvignile iz termoelektrarn, toplarn, topilnic, kurišč in avtomobilskih izpuhov. Kot suhe usedline ali kisle padavine uničevalno delujejo na gozdno rastlinje: propadejo najprej iglasta drevesa, nato še listnata. Ko propade ves gozd, začneta voda in veter odnašati rodovitna tla. Propad gozda razvrednoti okolje. V onesnaženem ozračju gozd ne more ozdraveti sam. Če hočemo

zaustaviti njegovo propadanje, moramo zmanjšati onesnaževanje, predvsem pa spremeniti svoj odnos do gozda in življenjskega okolja.

NAVODILA

Film dopolnjuje učno snov 4. razreda osnovne šole (poglavji o vlogi gozda v življenjskem okolju in varstvu narave pri predmetu Spoznavanje narave). Film ni bil posnet posebej kot učni pripomoček, zato sta vsebina in besedilo na nekaterih mestih najbrž prezahtevna. Potrebna je razlaga posameznih v filmu prikazanih ali omenjenih pojavov in trditvev, ki jih učenci še ne poznajo. Najbolje bi si bilo film ogledati dvakrat, ker pa je predolg, je morda bolje film najprej pogledati, učno snov pa potem navezati na vsebino filma in vprašanja, ki jih bo sprožil.

Film je v celoti primeren za učence 8. razreda osnovne šole in srednjega usmerjenega izobraževanja in rabi lahko kot izhodišče za izvedbo naravoslovnih dejavnosti.

KAKO NASTAJAJO FOSILI – 1. del

SMOTRI, POVZETEK VSEBINE IN NAVODILA:
AVTORICA FILMA LIDIJA CIGOJ

SMOTRI

Učenci

- spoznajo, kaj so fosili
- spoznajo svetovno znano nahajališče fosilov v Dolžanovi soteski

VSEBINA

Georges Cuvier je oče vede o fosilih. Fosili so ostanki organizmov iz prejšnjih geoloških dob. Lahko se je ohranilo celotno telo, del telesa ali pa še manj kot to, npr. le odtis, sled.

Fosili so stari deset tisoč let in več, saj so to ostanki organizmov, ki so živeli pred holocenom. V filmu je geološka preteklost ponazorjena z urami.

Artefakti so lahko stari več kot deset tisoč let, a vseeno niso fosili. Fosile imenujemo tudi okamnine v širšem pomenu besede. Izraz fosil je boljši od izraza okamnina; vsaka okamnina namreč ni zares okamnina. Zmrznjen mamut ni okamenel, je pa fosil.

Nastajanje fosilov, fosilizacija, zagotovijo le izjemno naklonjene okoliščine, v katerih se znajdejo bitja po smrti. Kljub temu je ponekod v zemeljskih plasteh vse polno fosilov, npr. v Dolžanovi soteski pri Trzinu. Svetovno slavo so soteski prinesli paleozojski apnenici v sivih in rdečkastih barvnih odtinkih, v katerih iščejo učenci fosile, in črni apnenici, ki grade območje prodora in piramidam podobne pečine.

Predstavljeni so tudi fosili v sivih in rdečkastih apnenicah s poudarkom na ramenoročjih.

Črni apnenici pa slove po foraminiferi Schwagerina carniolica.

NAVODILA

Film je uvod v 2. del filma, ki govori izključno o tem, kako nastajajo fosili. Uporaben je za naravoslovni dan v srednjem izobraževanju in ob redni učni snovi v 8. razredu.

V filmu so naštetih zemeljski vek; razčlenjen pa je le kenozoik. Zato priporočamo še dodatno pojasnilo v zvezi z zgodovino Zemlje.

Učitelj lahko doda:

- fosili – dokaz razvoja živih bitij
- vodilni fosili in njihov pomen
- fosili govore o davnih morjih in kaplinah itd.

KAKO NASTAJAJO FOSILI – 2. del

SMOTRI, POVZETEK VSEBINE IN NAVODILA:
AVTORICA FILMA LIDIJA CIGOJ

SMOTRI

Učenci

- spoznajo pet najpogostejših načinov fosilizacije
- spoznajo tudi, da se ti načini lahko prepletajo.

VSEBINA

Ponovitvi pojma fosila in fosilizacije sledijo načini fosilizacije. Prvi način fosilizacije je **petrifikacija ali okamnitev**. Primerki petrificiranih praživali, koral, školjk, polžev, amonitov, morskih ježkov, kosti sesalcev in lesa, pojem petrifikacije le še utrdijo. Za oddih poskrbe egipčanske piramide, ki so zgrajene iz numulitnih apnenec in živi fosil brodnik, ki je najbližji še živeči sorodnik izumrlih amonitov.

Drugi način fosilizacije je **inkrustacija ali prekrivanje**. Ponazarjajo ga primerki inkrustiranih kosti in rastlin. Lehnjak zdajšnje dobe je subfosil.

Tretji način fosilizacije je **karbonizacija ali pooglenitev**. Primerkom poogleneih rastlin in rastlinskih delov se pridružujejo pooglenele živali in živalski deli.

Četrti način fosilizacije, **konservacija**, zajema ohranjanje organizmov v asfaltu, ledu, vročem puščavskem pesku in jantaru.

Kratka ponovitev vseh štirih načinov fosilizacije ob animirani skici snov utrdi.

V petem načinu fosilizacije so zajeti **odtisi in odlitki**. Opisano je nastajanje kamenih jeder na primeru školjk.

Posebnost so **pseudomorfoze**. Ponazorjene so z amoniti, katerih hišice so iz piritu. Poznati moramo tudi **pseudofosile**. Sicer nas lahko zavedejo.

Film se konča s fosilom ribe, ki je, stisnjena v usedlini, zapustila svoj pozitiv in negativ. Ta fosilna riba je zanimiva tudi zato, ker je deloma petrificirana, deloma pa karbonizirana.

NAVODILA

Prvi in drugi del filma Kako nastajajo fosili predstavljata celoto, ki je namenjena predvsem naravoslovnemu dnevu v srednjem izobraževanju. Učenci naj bi si ob tem dnevu ogledali paleontološko zbirko v Prirodoslovnem muzeju Slovenije ali pa Dolžanovo sotesko pri Trzinu oziroma kako drugo nahajališče fosilov. Lahko bi si ogledali tudi razstavo mineralov in fosilov, ki je vsako leto v Bistrici pri Trzinu.

Film je uporaben tudi pri pouku v 8. razredu osnovne šole ob poglavju Okamenela priče preteklosti.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

PRAZGODOVINA KAMENA DOBA ZEMELJSKA DOBA

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA:
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci:

- spoznajo najznačilnejše umetnine prazgodovinske dobe, v potovanju skozi čas skušajo razumeti prazgodovinsko obdobje
- ugotovijo, da je imel že prazgodovinski človek velik smisel za obliko ter komponiranje živalskih in človeških figur
- v korelaciji z zgodovino povezujejo posamezna obdobja tega časa – paleolit, mezolit, mlajša kamena doba idr. in ugotovijo, da je vse, kar je človek v posameznem obdobju ustvaril, tesno povezano z njegovim načinom življenja in dela
- spoznajo prvega izumitelja.

VSEBINA

V filmu spoznamo, da nas opazovanje in razumevanje umetnine »prestavi« v čas, v katerem je umetnina nastala. Avtor nas na zanimiv način, s predstavitvijo nekaterih najbolj znanih likovih del prazgodovinskega obdobja in z animiranim filmom popelje v razumevanje nastanka jamskih slikarij, uporabnih predmetov ter orodja in orožja tega obdobja. Spoznamo predmete in slikarije paleolitske dobe, mezolitika in mlajše kamene dobe ter ugotovimo, da so življenjske razmere, pridobivanje dobrin, razvoj tehnologije, skratka, da je veliko dejavnikov vplivalo na oblikovanje umetnin in umetniško oblikovanih predmetov te dobe. Ob teh predmetih lažje razumemo obdobje.

V filmu vidimo, da se je v prazgodovinskem človeku razvil tudi smisel za obliko. Prazgodovinski človek je opazoval žival, si zapomnil njene značilne oblike in te poenostavljene oblike »prenesel« v svoje bivališče – jamo. Slikal je in kiparil z naravnimi materiali – zemeljske barve, glina, kovine, kosti idr. Svoje slikarije je komponiral na stenah svojih bivališč ter pri tem poudarjal oblike, gibanje. Umetnine so sugestivne, izjemno realistične. Kot motiv se v začetku pojavlja žival, kasneje človek. V bronasti in železni dobi se pojavi tudi nakit, več orodja in orožje. Film nam predstavi tudi človeka, prvega izumitelja sekire.

NAVODILA

Film je uporaben pri likovni vzgoji v osnovni šoli in pri umetnostni vzgoji v srednji šoli. Dr. Radovan Ivančević, avtor filma, nam je prijeten sogovornik.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 2. del

Stare civilizacije

MEZOPOTAMIJA EGIPT

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci:

- spoznajo, da je tudi človek spoznal, da se po znakih lahko sporazumeva
- še danes se sporazumevamo z znaki;
- ugotovijo, da so znaki umetniške oblike;
- razumejo pojma monumentalen in vertikalna perspektiva
- prepoznavajo kulturne spomenike Mezopotamije in Egipta.

VSEBINA

V oddaji spoznamo civilizacijo Mezopotamije in Egipta. Avtor ugotovi, da se tedaj, ko človek ustanovi mesto, začne zgodovina, ker se takrat pojavi tudi pisava.

V Mezopotamskih dolinah, ob rekah Evfrat in Tigris, je nastalo veliko mest, izmed katerih je danes znan predvsem Babilon. Človek je gradil ta mesta iz opeke, pomembne stavbe je oblagal z glazirano opeko in jih krasil z barvastimi reliefi. Mesta so imela tudi stopničasto piramido – cikurat, ki je rabil v astrološko-astronomske namene, bil je tudi simbol absolutne oblasti.

Mezopotamska umetnost nas seznaja s pisavo, ki je stopnja v razvoju človekovega vizualnega komuniciranja. Še danes se sporazumevamo z znaki. Poleg mezopotamskega klinopisa je za razvoj pismenosti pomemben Egipt, kjer se je prav tako iz slik postopoma razvila pisava s hieroglifi. Nas zanimajo umetniške oblike kot znaki, kot pojmi.

V dolini Nila so nastala številna mesta, najbolj znana kultura Egipta je najbrž pod piramidami. Tako kot mezopotamska je tudi egipčanska umetnost statična, trdna, zaprta in priča o tisočletnem nepretrganem razvoju.

V filmu vidimo organizacijo faraonovega groba piramide, ter si podrobno ogledamo Tutankamonov grob.

Ob egipčanski umetnosti spoznamo pojem monumentalnosti in si razložimo egipčansko pojmovanje prostora na sliki – navpična perspektiva.

NAVODILA

Avtor razloži pojme ikonografija, monumentalnost, skuša odgovoriti na vprašanje nastanka jezikov in posega v mnoge družbene probleme takratnega časa. Film je primeren za predvajanje v srednji šoli.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 3. del

Antika

GRČIJA

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci:

- spoznajo celotnost grške umetnosti, prepletanje raznih umetnosti med seboj;
- ugotovijo, da je v stari Grčiji človek merilo vseh stvari ter spoznajo njegovo vlogo v umetnosti;
- razumejo odnos skulptura–arhitektura in arhitektura–narava ter razmišljajo o tem odnosu v današnjem svetu;
- si ogledajo nekaj umetnostnih spomenikov arhajskega, klasičnega in helenističnega obdobja.

VSEBINA

Tradiciji grške kulture dolguje veliko vsa zdajšnja svetovna kultura. Pri tem ne mislimo samo kulture in umetnosti, temveč njeno navzočnost v vsak-

danjem življenju. Pri starih Grkih spoznamo idejo o razmerju duha in telesa, vrsto umetnosti, gledališče, dramo in težko bi našli vse, kar smo podedovali od Grkov.

V filmu spoznamo temeljne arhitektonske zamisli o idealnem razmerju polkroga do nečesa, kar se dogaja v središču, spoznamo skladnost in geslo, da je človek merilo stvari. Avtor nam te trditve razloži na zgledih arhitekture in kiparstva.

V razvoju grškega kiparstva spoznamo tri jasno določene faze, in sicer arhaična – toga, statična, geometrična, ornamentalna, klasična – v kateri sta idealno in realno v ravnovesju; in pozna helenistična, v kateri prevladuje gibanje in nemir. Ta razvoj lahko enako spremljamo v razvoju moške postave in v razvoju ženske figure. Zgled grške umetnosti ali natančneje grške arhitekture odlično kaže, kako je mogoče odnos ljudi do življenja neposredno razbrati iz likovnih del, iz arhitekture. Razmerje med arhitekturo in kiparstvom lahko v filmu spremljamo na primeru timpanona, kjer ugotovimo razmerje skladnosti, harmonijo. Razmerje skladnosti najdemo pri Grkih tudi v odnosu arhitekture do narave.

NAVODILA

Film je primeren za predvajanje pri predmetu umetnostna zgodovina v srednjih šolah, sicer pa bo všeč vsakemu razmišljajočemu mlademu gledalcu.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 4. del

Antika

RIM

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci:

- ugotovijo povezanost grške in rimske civilizacije;
- spoznajo, da so v starem Rimu vladali disciplina in red, odlična organizacija ter sistem na vseh področjih delovanja;
- se seznanijo z mnogimi umetnostnimi spomeniki tega obdobja;
- povedo, kateri materiali so bili uporabljeni pri oblikovanju likovnih del in uporabnih predmetov.

VSEBINA

Grška in rimska civilizacija sta trdno povezani, rimska kultura je prodrla globlje v Sredozemlje in je bistveno spremenila ves prostor, na katerem je delovala. Bronasti kipci, izdelki rimske industrije, pričajo o nenehnem razvoju in tradiciji kulture, portret Solinke nam kaže popolnost kiparjevega oblikovanja.

Rimsko cesarstvo je uresničila disciplina odlično organiziranih rimskih legij. Rimljani so povsod gradili ceste, mostove, viadukte, akvadukte. V filmu spoznamo tudi organizacijo rimskega mesta, veliko predmetov za vsakdanjo rabo, od bronastih izdelkov do čudovitega stekla.

Spoznamo razmerja v umetnosti, dojemanje prostora, način oblikovanja telesa in draperije, izviren rimski zemljevid, ki prikazuje tudi naše kraje. Rimljani so mislili, načrtovali in delovali v merilu.

NAVODILO

film je primeren za prikazovanje v srednji šoli in ga je nujno navezovati na predmeta umetnostna vzgoja in zgodovina.

- spoznajo likovni jezik tega obdobja v arhitekturi, kiparstvu in slikarstvu;
- ugotovijo, da je umetnost odsev določenega časa, prostora in življenja.

VSEBINA

Avtor prof. dr. Radovan Ivančević nas na začetku nadrobno seznanja s problematiko fevdalnega družbenega reda in razdeli srednji vek v dve fazi: v zgodnji srednji vek – mračno obdobje in v romaniko, ki pomeni popolnoma jasno strukturiran srednjeveški slog.

Ob zgledih in zgodovine umetnosti zasledujemo razvoj tega obdobja v celotni Evropi s poudarkom na naših krajih.

Likovni jezik tega obdobja izbira med elementi ploskovitosti, linearnosti in poenostavljeno stilizacijo. Prizori – motivi se nizajo po načelu sestavljanja posamičnega, s katerimi se sestavlja večja celota. Kiparstvo in slikarstvo sta podrejena arhitekturi, kompozicije se nizajo po načelu subordinacije. Prostor – globina v slikarstvu se pojavlja v obliki planov, ki se vrstijo drug nad drugim.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 5. del

Srednji vek

ROMANIKA

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci:

- se seznanijo z nekaterimi zgodovinskimi dejstvi srednjega veka;
- zasledujejo razvoj obdobja in dojemajo slogovne značilnosti romanike;

Umetnost je proizvod določenega trenutka časa, prostora in življenja, obenem pa sama oblikuje življenje in nanj vpliva.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 6. del

Srednji vek

GOTIKA

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci

- v likovnih delih spoznajo položaj človeka v družbi tega časa;
- spoznajo značilna likovna dela gotike in njihove slogovne značilnosti;
- ugotovijo, da so mnogi arhitekturni spomeniki gotike spomenik človekovega znanja, obvladovanja naravnih sil z matematiko in geometrijo;
- likovno umetnost povezujejo z literaturo tega časa.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 7. del

Srednji vek

BIZANC

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci

- spoznajo zgodovinski razvoj umetnosti Bizanca,
- analizirajo ikone in mozaike tega obdobja po likovno pomembnih merilih,
- podrobno spoznajo spomenik tega obdobja na našem ozemlju,

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 8. oddaja

BAROK

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci

- primerjajo barok s prejšnjim obdobjem – renesanso;
- analizirajo baročna in rokokojska likovna dela;
- ugotovijo, da je v renesansi človek svet odkril, v baroku pa ga je osvojil;
- se navajajo na razmišljanje v likovni umetnosti ter na samostojno analizo likovnih del.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 9. oddaja

RENEŠANSA

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci

- spoznajo značilnosti renesančnega obdobja;
- vidijo, da je v renesansi človek odkril svet;
- v likovni umetnosti ugotovijo, da se je pojavil portret kot samostojna slikarska zvrst, da se je pojavila geometrična perspektiva pri upodabljanju prostora na risbi in sliki ter da se je tudi arhitektura podredila človekovi meri;
- se nauče razčlenjevati likovna dela.

NAVODILO

Razumevanje filma zahteva določeno poprejšnje znanje iz zgodovine in razumevanje družbenih pojavov in je primerno za vpletanje v pouk zgodovine umetnosti v srednji šoli.

VSEBINA

Dante, Petrarca, Boccaccio, Giotto, to so imena gotike, tistega časa, ko se značilni ustvarjalci obračajo k človeku in življenju. Gotika je kulturno umetniško obdobje 13. in 14. stoletja – čas rojevanja novega humanizma.

Avtor nam primerjalno prikaže razlike med romansko in gotsko umetnostjo: S linija, globoko zajemanje volumna v prostor, vstopanje prostora v obliko, obrnjena – inverzna perspektiva v slikarstvu. Umetnost gotike s svojimi humanističnimi težnjami, s povečevanjem pomembnosti človeške podobe in pomembnosti te podobe v prostoru, z rastjo značilno človeške čustvenosti je pravzaprav nujen pogoj za umetnost renesanse, v kateri se je ta svoboda dokončno uresničila.

NAVODILA

Film je ustrezen za predvajanje v srednji šoli. Učence že prej pripravimo na korelacije z literarno umetnostjo.

– se naučijo gledati bizantinsko umetnost v povezavi z drugimi kulturami in civilizacijami.

VSEBINA

Umetnost Bizanca je umetnost območja Vzhodnorimskega cesarstva, razvila se je iz poznoantične tradicije in je vzporedna z romaniko, gotiko in začetkom renesanse v Zahodni Evropi.

V filmu vidimo in analiziramo ikone in mozaike z vidika ikonografije, likovne tehnike in likovne kompozicije. Iz prvega Justinijanovega obdobja v filmu podrobno spoznamo Eufrazijevo baziliko v Poreču.

NAVODILA

Film nas spodbuja k drugačnemu gledanju likovnih del, kot smo vajeni. Spoznamo, da pri tem ni pomembno spoznavati mnogih imen in letnic, ampak povezovati kulture in civilizacije, ki smo jih dostikrat vajeni shematično gledati kot povsem ločene.

VSEBINA

V renesansi je človek odkril svet, v baroku ga je osvojil. Ljudje so v tem obdobju v znanosti odkrili marsikaj novega, bistvenega, predvsem o splošnem dinamizmu, gibanju.

Gibanje je podlaga baročne slike, kipa, arhitekture. V kompozicijah si stojijo nasproti različne diagonale, si nasprotujejo tople in hladne barve, dinamika je izražena v spopadu svetlobe in sence.

Razkošnemu obdobju baroka sledi prav tako bogat, vendar lahkoten frfotav čas nežne dekoracije – rokoko.

V filmu spoznamo dela baročne umetnosti, med njimi precej del Strossmayerjeve galerije v Zagrebu. Avtor nas prijetno vpelje v analizo teh del. Velik poudarek da primerjavi renesančne – trikotne kompozicije in baročne – diagonalne elipsaste kompozicije.

Barok, ki izraža gibanje, tudi zahteva gibanje.

NAVODILA

Film predvajamo v srednji šoli pri predmetu umetnostna zgodovina oziroma umetnostna vzgoja. Daje možnosti za korelacijo s številnimi drugimi predmeti.

VSEBINA

Renesansa ali preporod postavlja v ospredje človeka, prevladovati začne sodobniki, krajina in drugi elementi resničnosti, ki zanimajo človeka. Portret se je osamosvojil kot samostojna slikarska zvrst. Človekov individualizem se je neposredno izrazil v geometrični perspektivi, ki ni nič drugega kot subjektiven pogled na svet.

Človek spet postane merilo stvari, arhitektura se mu podredi, postane preprostejša in po njegovi meri. Ideal arhitekture je postal osrednji prostor, v skladu z mislijo, da je človek vselej v središču vesolja.

Avtor imenitno poveže likovno umetnost z razvojem znanosti in tehnike v tem obdobju, kajti pomen in ugled znanosti sta vse bolj rasla v življenju renesančnega človeka.

V filmu vidimo precej renesančnih likovnih del, ki jih avtor razčlenjuje glede na barvne zakonitosti, likovno kompozicijo, perspektivistične zakonitosti.

NAVODILA

Film je primeren za predvajanje pri predmetih umetnostna zgodovina in umetnostna vzgoja v srednjih šolah. Možne so korelacije z glasbeno vzgojo – v filmu je prisotna renesančna glasba.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 10. oddaja

XIX. STOLETJE

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci:

- spoznajo nekaj likovnih del, stilov 19. stoletja;
- ugotovijo, da je razvoj industrijske revolucije močno vplival na umetnost tega obdobja;
- vidijo, kako je fotografija vplivala na slikarstvo tega obdobja;
- začutijo povezanost umetnosti s celotnim življenjem.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 11. oddaja

XX. STOLETJE – I. del

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci:

- spoznajo različne smeri v umetnosti začetka 20. stoletja;
- ugotovijo, da v umetnosti 20. stoletja ne prevladuje en stil, ampak pluralizem stilov;
- dojamajo vprašanje časa v umetnosti;
- razumejo povezanost sodobne arhitekture z naravo;
- se navajajo na boljše opazovanje svojega okolja.

STILI – OBDOBJA – ŽIVLJENJE

– 12. oddaja

XX. STOLETJE – II. del

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA
PRIPRAVILA MAG. HELENA BERCE GOLOB

SMOTRI

Učenci:

- spoznajo gibanje in hitrost v umetnosti našega časa;
- vidijo, da se je v 20. stoletju področje vizualnega komuniciranja razširilo še na druge medije;
- zaznajo iskanje človekovega mesta v prostoru.

VSEBINA

V 19. stoletju se stili hitreje zamenjujejo kakor dotlej. V filmu spoznamo likovna dela empira, romantike, realizma, impresionizma, tja do simbolizma. Vse, kar danes označuje našo civilizacijo, se je spočelo prav v 19. stoletju. Spoznamo razvoj industrijske revolucije in njen vpliv na umetnost.

Na zgledih vidimo vpliv fotografije na umetnost, značilnosti novih materialov ter vpliv na arhitekturno snovanje itn., razne vplive na področje tradicionalnega likovnega komuniciranja. Avtor nam zanimivo pove, kako je na eni strani slikarstvo s svojim načinom komponiranja in oblikovanja dostikrat vplivalo tudi na komponiranje v fotografiji; na drugi strani pa je fotografija kot dokument, uporabljen za likovno upodobitev v sliki, ter s svojimi specifičnimi možnostmi ali načini tudi vplivala na slikarstvo.

NAVODILA

Film je primeren za predvajanje v srednji šoli, posebno v tistih VIP, kjer se pojavlja kot predmet tudi fotografija.

VSEBINA

Dvajseto stoletje je stoletje, v katerem živimo. V filmu nam avtor predstavi različne smeri umetnosti 20. stoletja, začenši s fovisti, impresionisti, abstraktno umetnostjo idr. ter označi značilnosti reševanja likovnosti. Z animiranim filmom nam avtor predstavi tudi razmerje med umetnikom in družbo.

Ob prikazu umetnin iz slikarstva, kiparstva in arhitekture spoznamo, da označuje umetnost 20. stoletja pluralizem stilov.

V filmu najdemo tudi odgovor na sicer zamotano vprašanje časa oziroma časa v sliki, kajti umetnost nas je v stoletjih navadila na to, da je na isti sliki ob istem času lahko samo en prostor in eno dogajanje. Avtor govori tudi o problemu prostora na sliki, pri plastičnem oblikovanju in posebej v arhitekturi. Pri arhitekturnem prostoru vidi posebno vrednost v tem, da se vračamo k naravi, da funkcionalno povezujemo svoje bivalno okolje z odprtimi in zaprtimi prostori. Človek postane zopet središče zanimanja.

NAVODILA

Film je primeren za predvajanje v srednji šoli pri zgodovini umetnosti in pri umetnostni vzgoji. Film je dobra iztočnica za pogovor z učenci.

VSEBINA

Gibanje in hitrost sta dve obsesiji in značilnosti našega časa. Gibanje je ena izmed stalnih tem sodobne umetnosti in se kaže različno v današnji umetnosti. Cela vrsta umetnikov računa z gibanjem in obračanjem, z razmerjem med predmeti v prostoru, z optičnimi spremembami, ki nastajajo zato, ker se predmet giblje ali pa se mi premikamo v razmerju do njega.

V sodobnem trenutku in sploh v umetnosti 20. stoletja v širšem pomenu besede ne komuniciramo več samo s klasičnimi vejami upodablajočih umetnosti. V filmu ugotovimo, da se je področje vizualnega komuniciranja neverjetno razširilo s celo vrsto novih izraznih sredstev: fotografijo, filmom, televizijo. Umetnosti se med seboj tudi povezujejo in izhajajo ena iz druge. Iskanje človekovega mesta v prostoru je večna človekova stiska, morda tudi vprašanje našega obstoja.

NAVODILA

Film je primeren za predvajanje v srednji šoli, saj daje možnost za neštete korelacije z drugimi predmeti, npr. z literarno umetnostjo, zgodovino idr.

PRILOGO TELEVIZIJA V ŠOLI FINANCIRA
IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE

